

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060206

BESLUT
2017-01-12
Stockholm

Mål nr
M 9001-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-09-29 i mål nr M 242-16, se bilaga A

KLAGANDE

Ecogalvanic Hillerstorp AB

MOTPART

Länsstyrelsen i Jönköpings län

SAKEN

Återförvisning

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS BESLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd.
2. Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens dom och återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Dok.Id 1323228

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Ecogalvanic Hillerstorp AB (bolaget) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och att målet ska återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt handläggning.

Bolaget har till stöd för sin talan anfört i huvudsak att mark- och miljödomstolen inte har tagit ställning till bolagets yrkande om sammanträde och begäran om att få ge in ytterligare utredning.

Mark- och miljödomstolen har i en skrivelse till Mark- och miljööverdomstolen meddelat följande:

Sidan 2 av bolagets överklagande har inte tidigare inkommit till domstolen. Bolagets begäran om att få åberopa ny bevisning och yrkande om muntlig förhandling har därför inte varit känd för domstolen under domstolens handläggning och meddelande av domen i målet.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS SKÄL FÖR BESLUTET

Mark- och miljööverdomstolen finner att det finns skäl att ge prövningstillstånd och tar upp målet till omedelbart avgörande.

Av handlingarna i målet framgår att mark- och miljödomstolen inte haft tillgång till bolagets överklagande i dess helhet. Detta har fått till följd att bolaget inte getts möjlighet att komplettera med ny bevisning eller fått sitt yrkande om muntlig förhandling prövat. Felet kan antas ha inverkat på målets utgång och kan inte utan väsentlig olägenhet avhjälpas i Mark- och miljööverdomstolen. Mark- och miljödomstolens dom ska därför undanröjas och målet återförvisas dit för fortsatt handläggning.

Beslutet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Per Sundberg, tekniska rådet Anna-Lena Rosengården, hovrättsrådet Johan Svensson (referent) och hovrättsassessorn Marie Eiderbrant (deltar inte i frågan om prövningstillstånd).

Föredragande har varit Linda Ålander.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-09-29
meddelad i
Växjö

Mål nr M 242-16

KLAGANDE

Ecogalvanic Hillerstorp AB

MOTPART

Länsstyrelsen i Jönköpings län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Jönköpings läns beslut 2015-11-12 i ärende nr 575-8148-2015, se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande att inkomma med provtagningsplan avseende på fastigheterna A, B och C, Gnosjö kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar det överklagade beslutet endast på så sätt att tidpunkten för när förslag på provtagningsplan senast ska ha lämnats in till länsstyrelsen flyttas fram till tre månader efter att denna dom har vunnit laga kraft.

Dok.Id 376895

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 130 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Jönköpings län beslutade den 12 november 2015 att förelägga Ecogalvanic Hillerstorp AB (bolaget) följande.

- Att inkomma med ett förslag på provtagningsplan avseende undersökningar i dike, våtmark på fastigheterna A, B och C samt Kvarnasjön. Planen ska omfatta provtagning av metaller i sediment, ytvatten och fisk.
- Provtagningsplaen ska vara länsstyrelsen till handa senast 12 februari 2016.

Ecogalvanic Hillerstorp AB har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Ecogalvanic Hillerstorp AB yrkar, som förstås, att mark- och miljödomstolen upphäver länsstyrelsens beslut i sin helhet. Som grund för sin talan anför bolaget följande.

Bolaget anser sig inte solidariskt skyldig till att göra fler undersökningar och utredningar angående föroreningssituationen i Kvarnasjön.

Bolaget har genom omfattade undersökningar visat att föroreningarna kommer från tidigare verksamheter, då orenade processbad och processvätskor släppts direkt till recipient. Utredningen visar även att Kvarnasjön varit en dumpningsplats för avfall och metallhydroxid.

Det finns under den tid bolaget bedrivit verksamhet på platsen inte några dokumenterade överutsläpp om man ser till tillståndsgivna rullande 12 månadersgränsvärden, om man tar hänsyn till alla åren.

Bolaget anser att Swedecote har ett större ansvar än vad utredningen visat. Man har under sin förhållandesvis korta tid haft två dokumenterade överutsläpp från

verksamheten. Enbart dessa två utsläpp kan vara i paritet vad Ecogalvanic Hillerstorp AB:s samlade utsläpp från 1973. Swedecote har även för avsikt att avsluta sin verksamhet i Brännehylte till april 2017. Då träder automatiskt en undersökningsplikt i kraft enligt Swedecotes gällande tillstånd.

Bolaget har under årens lopp gjort ett flertal omfattande undersökningar som visar att deras verksamhet haft en ytterst marginell påverkan på föroreningsituationen. De har därför inte något ytterligare ansvar utöver de undersökningar man gjort tidigare.

Bolaget anser att föroreningsituationen är väl kartlagd. Nästa steg borde vara att utreda varifrån det dumpade avfallet i Kvarnasjön kommer. Flygfoton och uppgifter från bl.a. P E och B E (tidigare ägare till Brännehylte Mekaniska och Brännehylte Ytbehandling) bekräftar att metallhydroxidslam från slambil dumpats i Kvarnasjön från slutet av 60-talet till och med slutet av 70-talet. Avfallet härrör från slamsugning hos ett 70-tal ytbehandlare som var verksamma i Gnosjö kommun vid denna tiden. Enligt obekräftade uppgifter kan avfall från närstående kommuner också ha dumpats i Kvarnasjön.

Bolaget anser att de föroreningar som finns uppströms i Kvarnasjön härrör från verksamheter före 1973 då Brännehylte Ytbehandling startade sin verksamhet. Tre tidigare verksamhetsutövare släppte ut helt orenat avloppsvatten till dike och mosse.

Undersökningarna gjorda av bolaget visar att ytskikten av de slamsediment som finns i dike och våtmark innehåller nickel. Förnickling var en liten del av verksamheten och upphörde helt 1975. Förzinkning med kromatering var den huvudsakliga verksamheten mellan 1945 och 1975. Att nickel finns ytligt i sedimenten visar att föroreningarna härrör från tidigare verksamheter. Rubes Elektriska bedrev verksamhet med bl.a. förblyning och förkoppling av elektriska kontakter fram till 1977 då bolaget gick i konkurs. Även bly finns i ytligt sediment. Då föroreningsituationen och ansvarsbiten härrör från äldre verksamheter finns det

idag ingen ansvarig. Hela ärendet är en fråga för Länsstyrelsen och Naturvårdsverket att lösa med statliga medel.

DOMSKÄL

Tillämplig lagstiftning framgår av länsstyrelsens beslut.

Av handlingarna i målet framgår att det genom flertalet undersökningar är klarlagt att sediment i Kvarnasjön, dike och våtmark på aktuellt område är kraftigt förorenade. Dessa föroreningar består av i huvudsak zink och krom men även av bly, nickel och cyanid.

Frågan om ansvar

Av den ansvarsutredning, daterad den 3 juli 2015, som länsstyrelsen gjort framgår följande. Verksamhet i form av en mekanisk verkstad startade på platsen 1945. 1949 bildades Brännehylte Mekaniska Verkstad AB, som 1951 startade ytbehandlingsverksamhet i liten skala. Vid ytbehandlingen skedde förzinkning med cyanid, förnickling och eventuellt även förblying. Det finns uppgifter från 1968 om att utsläpp av avloppsvatten skedde till ett kärr. Det torde därför vara först därefter som processvattnet började avledas via diket till Kvarnasjön.

1973 togs ytbehandlingsverksamheten över av Brännehylte Ytbehandling AB och en reningsanläggning uppfördes. Det renade vattnet avleddes därefter till ett dike som rinner till Kvarnasjön via en våtmark. Verksamheten omfattade vid detta tillfälle förzinkning, förnickling samt kromatering. 1975 upphörde förnicklingen. 1988 togs cyanid ut produktionen. Enligt handlingar i länsstyrelsens arkiv visade reningsanläggningen upprepade problem vad gäller anläggningens funktion och upprepade överskridanden av villkor.

2010 bytte Brännehylte Ytbehandling AB namn till Ecogalvanic Hillerstorp AB. 2012 togs ytbehandlingsverksamheten över av Swedecote AB.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att Ecogalvanic Hillerstorp AB (f.d. Brännehylte Ytbehandling AB) övertog ytbehandlingsverksamheten från Brännehylte Mekaniska AB 1973. I och med att bolaget har fortsatt att bedriva verksamhet på platsen överförs även ett ansvar för tidigare uppkomna föroreningar. Bolaget är därför att anse som verksamhetsutövare av den miljöfarliga verksamhet vars faktiska drift pågått från 1973 till 2012, då ytbehandlingsverksamheten överläts till Swedecote AB. Denna verksamhet har inneburit att processavloppsvatten släppts ut genom en reningsanläggning till ett dike som mynnar ut i en våtmark och slutligen i Kvarnasjön.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att för den tidsperiod som bolaget, genom att ha tagit över verksamhet, är ansvarig för avhjälpan av miljöskador, har bl.a. nickel, zink och krom använts i verksamheten. Bolaget kan därför hållas ansvarig för förekomsten av dessa metaller i dike och våtmark på fastigheterna A, B och C samt i Kvarnasjön.

Om flera verksamhetsutövare är ansvariga enligt 10 kap. 2 § MB ska de enligt 10 kap. 6 § svara solidariskt. Det innebär att bolaget kan hållas ansvarig för avhjälpan av miljöskador trots att föroreningarna på aktuella områden samtidigt kan hänföra sig till andra verksamhetsutövare. Tillsynsmyndigheten kan då välja att rikta ett föreläggande mot någon eller några av de verksamhetsutövare som har ett efterbehandlingsansvar. Det är i detta skede inte nödvändigt att fördelningen av ansvaret, när det finns flera verksamhetsutövare, slutligt har avgjorts. Mark- och miljödomstolen finner därför att länsstyrelsen haft lagligt stöd för att rikta aktuellt föreläggande mot Ecogalvanic Hillerstorp AB.

Finns det skäl att jämka omfattningen bolagets ansvar?

Enligt 10 kap 4 § MB ska den som är ansvarig att avhjälpa till föroreningskada i skälig omfattning utföra eller bekosta det avhjälpan som på grund av föroreningen behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön. När ansvarets omfattning bestäms ska det beaktas hur lång tid som har förflutit sedan föroreningen ägde rum

vilken skyldighet den ansvarige hade att förhindra framtida skadeverkningar och omständigheterna i övrigt. Om en verksamhetsutövare visar att den har bidragit till föroreningen endast i begränsad mån, ska även detta beaktas vid bedömningen av ansvarets omfattning.

Denna skälighetsavvägning ska enligt praxis göras i två steg (se MÖD 2012:18). Först ska det utredas vilka efterbehandlingsåtgärder som är miljömässigt motiverade och rimliga ur kostnadssynpunkt. Därefter ska det ske en bedömning av ansvarets omfattning. Bedömningen av vilka efterbehandlingsåtgärder som är miljömässigt motiverade ska vara objektiv, dvs. omständigheter som hänför sig till en viss verksamhetsutövare saknar här betydelse.

Mark- och miljödomstolen bedömer att ett krav att inkomma med förslag till provtagningsplan avseende undersökningar på aktuellt område, utifrån föroreningssituationen, är miljömässigt motiverat. Det är inte heller orimligt från kostnadssynpunkt. Eftersom bolaget bedrivit verksamhet på området under 39 års tid bedömer mark- och miljödomstolen att bolaget har ett så stort ansvar att krav på undersökningsåtgärder kan ställas på bolaget. Det finns därför inget skäl att jämka bolagets ansvar i denna del.

Är föreläggandet för ingripande?

Enligt 26 kap. 9 § MB får inte mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet tillgripas. Bolaget har gjort gällande att föroreningssituationen i området redan är klarlagd, och att bolaget därför inte har ytterligare ansvar att utreda föroreningarna. Frågan är därför om länsstyrelsens föreläggande är onödigt på den grund att utredningar redan vidtagits av bolaget.

Av länsstyrelsens ansvarsutredning som föregått aktuellt föreläggande framgår att Kvarnasjön och tillhörande dike och våtmark inom Storåns avrinningsområde är utpekade som ett av de mest prioriterade förorenade områdena i Jönköpings län. Området är kraftigt förorenat av metaller och riskklassat som riskklass 1 enligt MIFO. Metallbelastningen på Storån måste minska för att Storån ska kunna uppnå

god kemisk och ekologisk status enligt Europaparlamentets och Rådets direktiv 2000/60/EG (ramdirektivet för vatten). Efter erforderliga undersökningar är utförda avser länsstyrelsen att upprätta riskbedömning och åtgärdsutredning för att beskriva riskerna med föroreningarna samt beskriva möjliga åtgärder för att minska riskerna.

Mark- och miljödomstolen bedömer att utifrån behovet av att kunna utvärdera och minska eventuella risker av rådande föroreningar är det nödvändigt med ytterligare utredningar av föroreningarna på området. Föreläggandet är inte närmare preciserat vad gäller syftet med provtagningsplanen. Av den skrivelse av den 3 juli 2015 som föregick föreläggandet framgår att ytterligare provtagningar behövs för att utreda föroreningens omfattning. Hittillsvarande undersökningar har påvisat allvarliga föroreningar. Dessas behöver kvantifieras inför djupare risk- och åtgärdsbedömning. Domstolen anser att ett succesivt arbets sätt, med stegvis utvärdering är nödvändigt i denna typ av mål. Det aktuella föreläggande är således inte mer ingripande än vad som krävs i detta fall. Det överklagade föreläggandet ska därför stå fast, men tidpunkten för när förslag på provtagningsplan senast ska ha lämnats in till länsstyrelsen bör flyttas fram i enlighet med det som framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 20 oktober 2016.

Bengt Johansson

Bruno Bjärnberg

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bengt Johansson, ordförande, och tekniska rådet Bruno Bjärnberg. Föredragande har varit tingsnotarien Björn Spejare.